

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

AINAVU EKOLOĢISKAIS NOVĒRTĒJUMS DABAS PARKĀ "ABAVAS SENLEJA"

Līga Liepa
LLU Meža fakultāte
e-pasts: liga.liepa@llu.lv

Dabas parku izveide un to funkcijas

- Vēsturiski dabas parku izveide tika saistīta ar rekreatīvo vajadzību apmierināšanu (atpūta dabā) un vizuāli pievilcīgas ainavas saglabāšanu (Nikodemus et al., 2018);
- Dabas parki apvieno noteiktas dabas daudzveidības un kultūrvēsturiskās vērtības. Mērķis ir saglabāt esošās ainaviskās vērtības, izglītot sabiedrību un veicināt rekreāciju, kā arī uzturēt bioloģiskās daudzveidības vērtības (Nikodemus, Brūmelis, 2011).

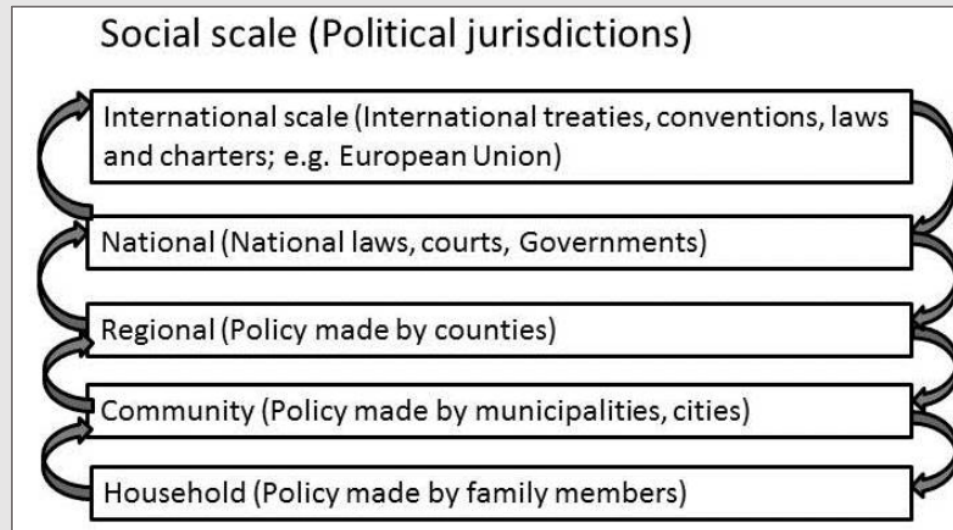
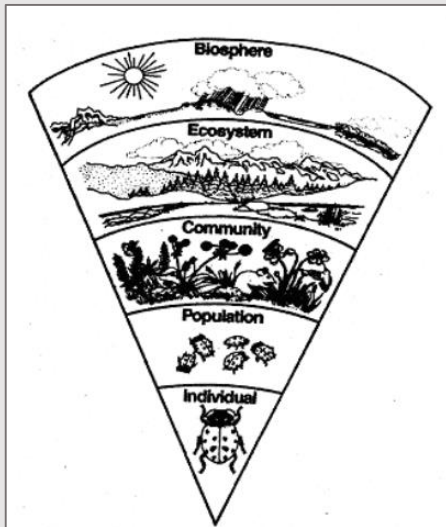

Ekoloģiskās un sociālās hierarhijas

Bioloģiskā daudzveidība apvieno visas augu un dzīvnieku sugas, mikroorganismus un ekosistēmas un ekoloģiskos procesus, kurās tā piedalās (Mc Neely et al.,1990);

Tiek izdalītas četras hierarhijas:

1. ģenētiskā (saglabāt ģenētisko daudzveidību);
2. sugu (saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību);
3. ekosistēmu (saglabāt un atjaunot ekosistēmu dabisko struktūru daudzveidību);
4. ainavu (**veicināt tradicionālās ainavas saglabāšanos**) (World Resource Institute, 1992).

BIOTAS DAUDZVEIDĪBA LATVIJĀ

DABISKIE TRAUČĒJUMI

EKSTENSĪVĀ LAUKSAIMNIECĪBA

INTENSĪVĀ LAUKSAIMNIECĪBA

Dabiskā, daļēji dabiskā un sinantropā veģetācija

Daba un cilvēks ainavā

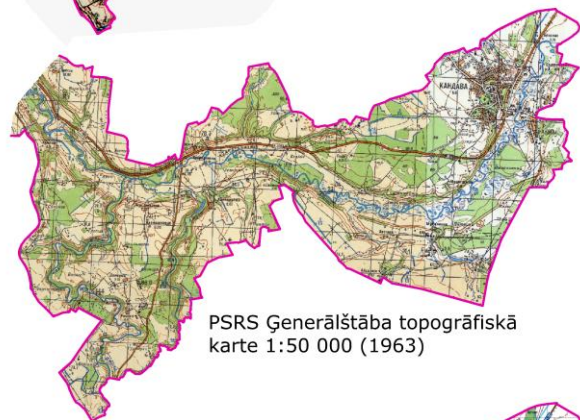
- Ainava ir dabas un cilvēka kopīgs veidojums, tā attīstās mijiedarbojoties;
- Dabas faktori: reljefs, nokrišņi, veģetācija, cilmiezis, klimats, erozija u.c.;
- Cilvēka aktivitāte: lauksaimniecība, apbūve, mežsaimniecība, rūpniecība, derīgo izrakteņu izmantošana, tradīcijas, tūrisms, mobilitāte;

Funkcionālie ainavu tipi Latvijā: lauku ainavas, meža ainavas, pilsētas un dispersāls apdzīvojums, ceļu ainavas tīklojums;

Sekundārās funkcijas: ĪADT, rekreācijas ainavas, jauna apbūve, komunikāciju un industriālās ainavas.

AINAVAS IZMAIŅAS DABAS PARKĀ "ABAVAS SENLEJA"

Kandava - Sabile

Sabile - Renda

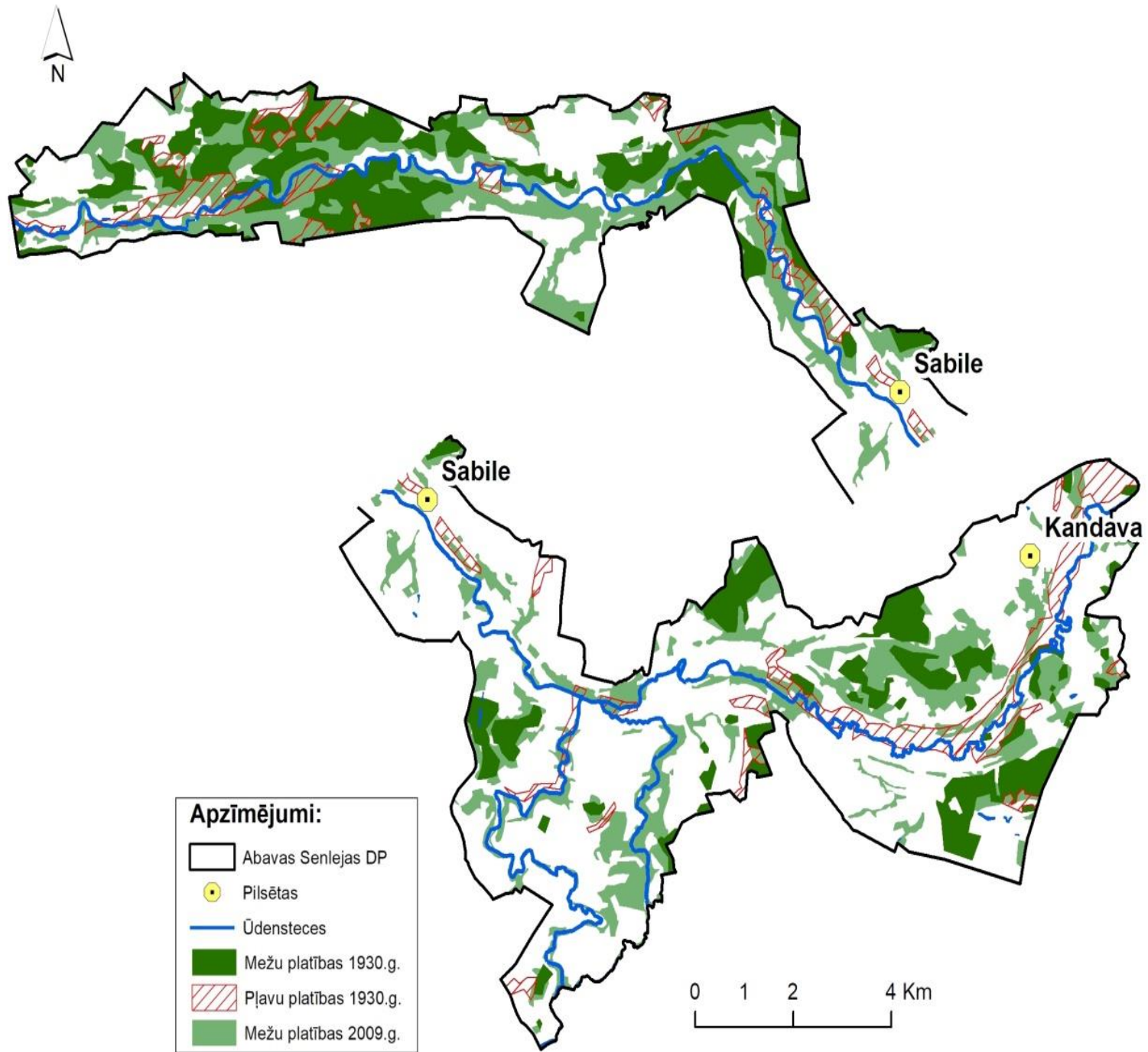

Meža teritoriju telpiskā raksta indikatoru dinamika

	Kopējā platība (ha)	Plankumu skaits	Malu blīvums	Mediānā plankuma platība (ha)	Mediānais formas indekss	Kopējā kodolzonu platība (ha)	Mediānā izolācija (Eiklīda distance, m)
Meži 1930	1830.24	90	127.28	5.28	1.51	1029.61	108.85
Meži 1963	4160.04	145	126.27	2.90	1.60	2371.29	58.31
Meži 2009	4012.69	197	139.08	1.80	1.63	2255.87	50.00

Meža teritoriju telpiskā raksta indikatoru dinamika

	Kopējā platība (ha)	Plankumu skaits	Malu blīvums	Mediānā plankuma platība (ha)	Mediānais formas indekss	Kopējā kodolzonu platība (ha)	Mediānā izolācija (Eiklīda distance, m)
Sabile-Renda							
Meži 1930	1075.98	45	130.47	9.82	1.67	587.81	89
Meži 1963	2275.09	42	101.78	4.39	1.56	1444.06	61
Meži 2009	2323.85	71	106.38	0.81	1.57	1483.18	32
Kandava-Sabile							
Meži 1930	754.22	45	122.64	4.56	1.42	441.90	157
Meži 1963	1885.43	105	156.36	2.81	1.67	925.97	57
Meži 2009	1688.22	127	184.31	2.33	1.67	772.55	51

AINAVAS IZMAIŅAS

Lauksaimniecības zemju pamešana ir saistīta ar politiskiem, ekonomiskiem un dabiskiem faktoriem

No ainavas un dabas aizsardzības perspektīvas lauksaimniecības zemju aizaugšanas process ir vērtējams negatīvi, jo

- 1) homogēnas ainavas veidošanās un ainavas daudzveidības samazināšanās samazina bioloģisko daudzveidību;
- 2) zālāju fragmentācija;
- 3) dzīvotnes zudums (vairākām organismu grupām);
- 4) ainavas estētiskās kvalitātes samazināšanās (Nikodemus, Brūmelis, 2011).

Secinājumi un perspektīvas

- Būtiskas ainavas izmaiņas pēdējo 80 gadu laikā (mozaīkveida ainavas samazināšanās u.c.);
- Antropocentriskā un ekocentriskā sadalījuma izmaiņas;
- Teritorijas nākotne (meža un citu ekosistēmu proporcionālais sadalījums), kā arī ekotonu joslu sašaurināšanās;
- Sabiedrības attieksme par teritorijas mainību;
- Ainavas mainības rezultātā cilvēks zaudē vietas izjūtu un identitāti. Tas izmaina sabiedrības un cilvēka attieksmi pret vērtībām (-), savukārt nozīmīga loma ir indivīda attieksmei pret apkārtējo vidi un bioloģisko daudzveidību;
- Lauku ainavās lēmumi nevar tikt pieņemti, neuzklausot sabiedrības viedokli par vēlmēm un vajadzībām; Pētījumi liecina, ka sabiedrība ar utilitāro pieeju izvēlas sakoptu lauku ainavu (saimnieciskā darbība) savukārt sabiedrības daļa, kas vairāk atbalsta biocentrisko pieeju, priekšroku dod dabisko procesu notikumiem ainavā (Bjerke, 2002; Ruskule, 2014).
- Ainavas kvalitatīvais vērtējums, iekļaujot ekoloģiskos, ekonomiskos un sociālos aspektus un ainavas vizuālās izmaiņas (iedzīvotāju aptauja).

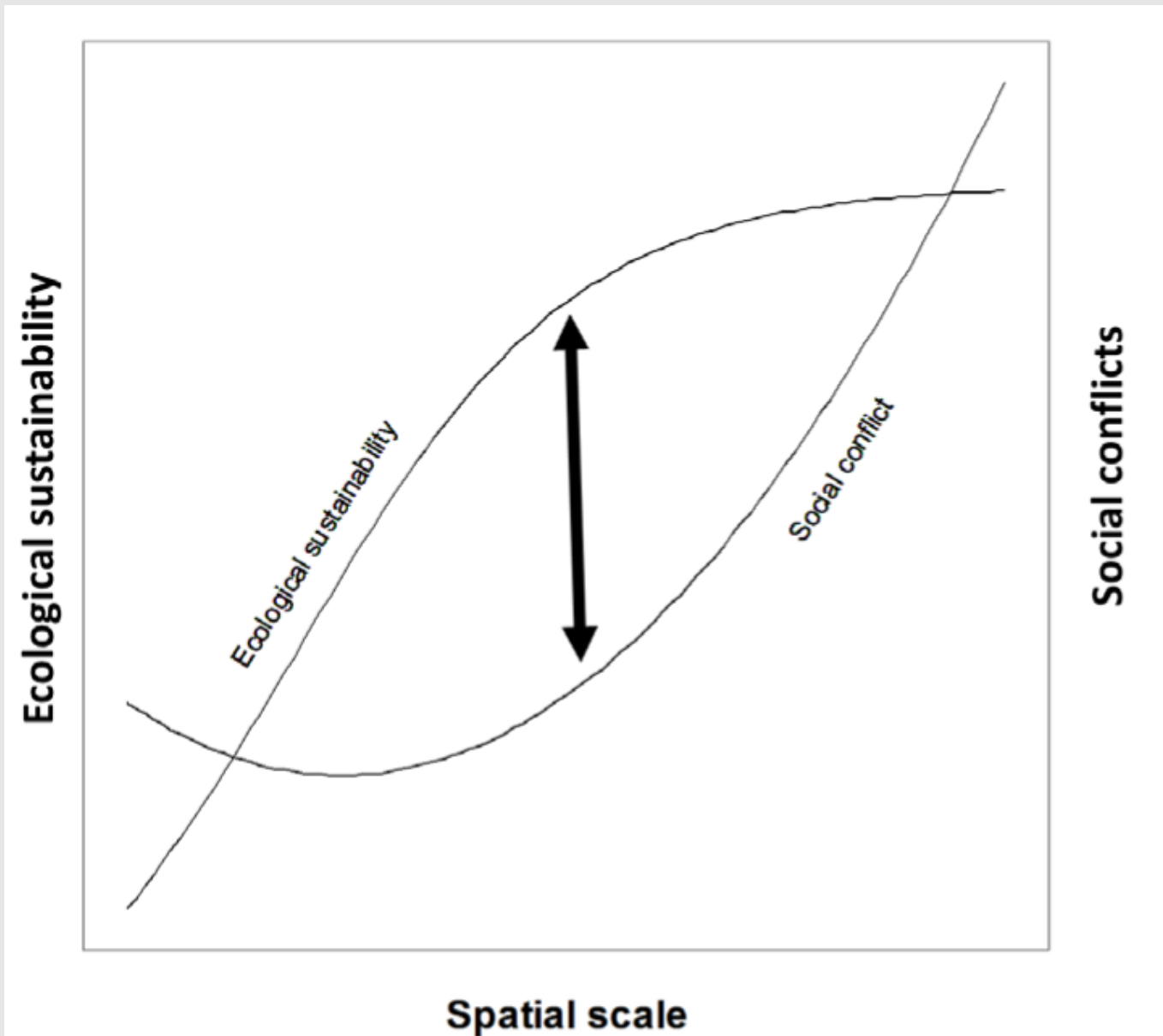
Ainavas izmaiņas DP “Abavas senleja”

via “Ainavas runā”. Avots: <https://www.ainavasruna.lv/toreiz-un-tagad>

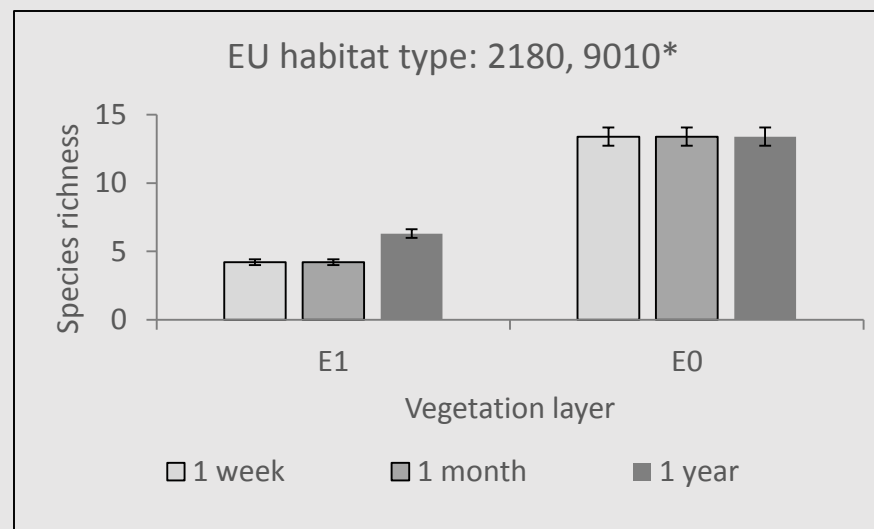
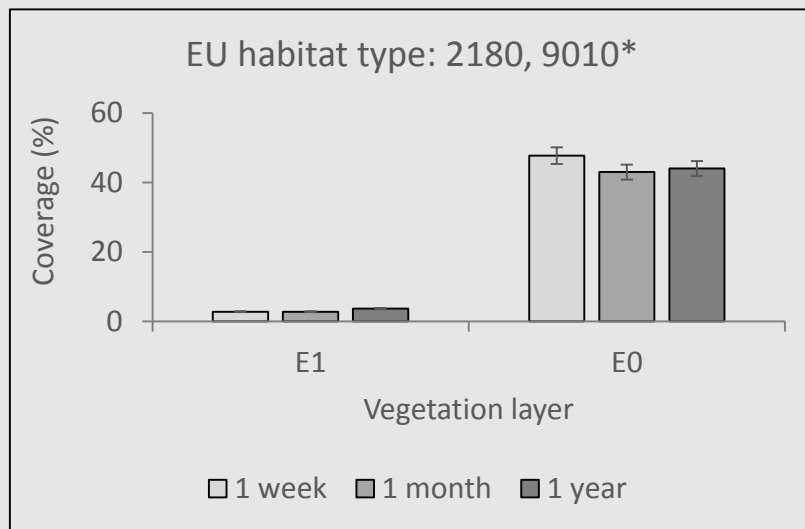
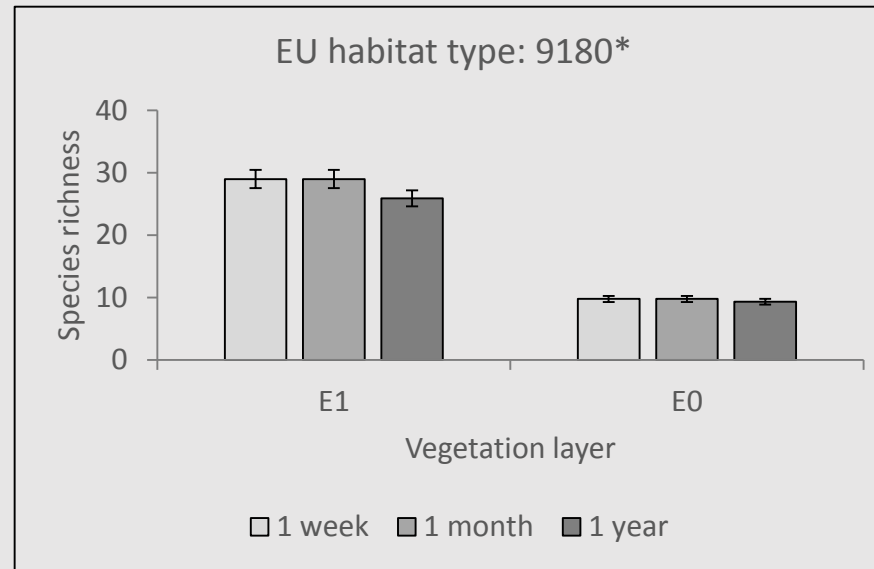
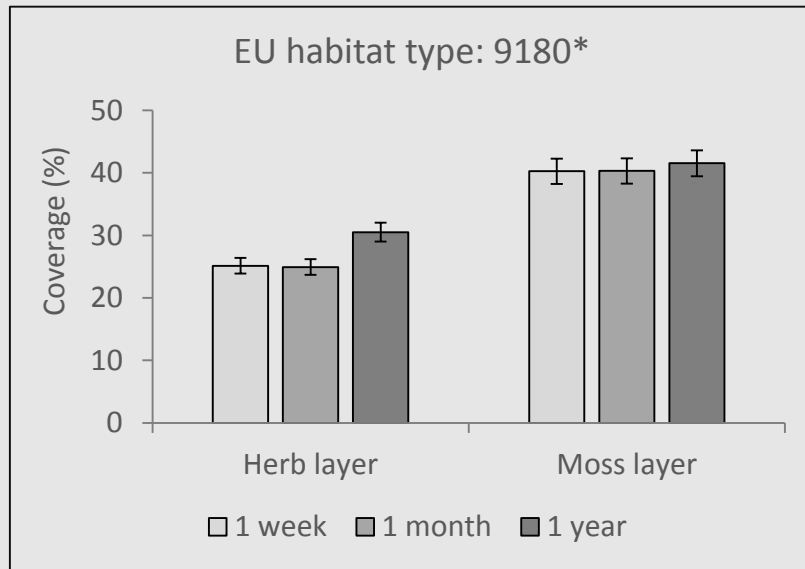
- Lauksaimniecības zemju aizaugšana samazina ainavas estētisko kvalitāti, tādējādi tiek zaudēta atklāta lauku ainava un vietas izjūta. Šādu procesu rezultātā, piemēram, samazinās ainavas pārredzamība, ↑ tuvie skati un noslēgtība, kas samazina ainavas vizuālo vērtību;
- Ainavas vizuālās kvalitātes samazinājums var negatīvi ietekmēt teritorijas rekreatīvo vērtību, tūrisma plūsmu, iedzīvotāju dzīves kvalitāti un tirgus vērtību īpašumiem.

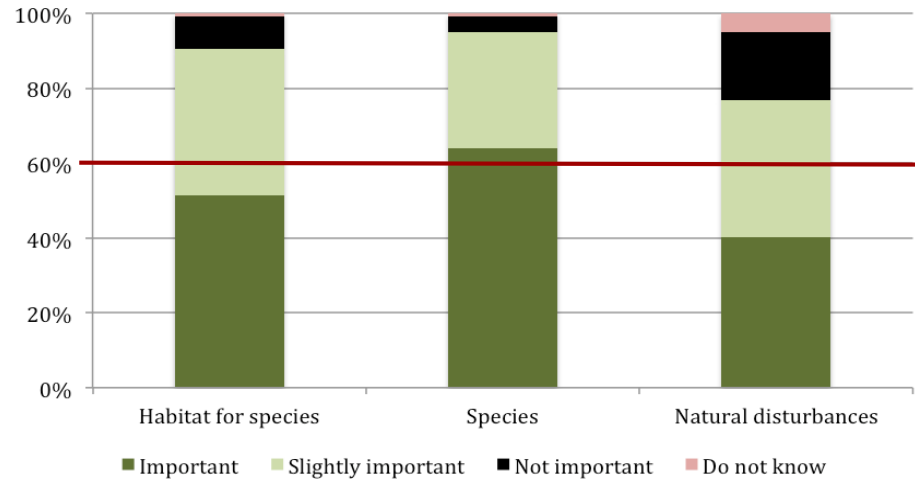

PIEMĒRI

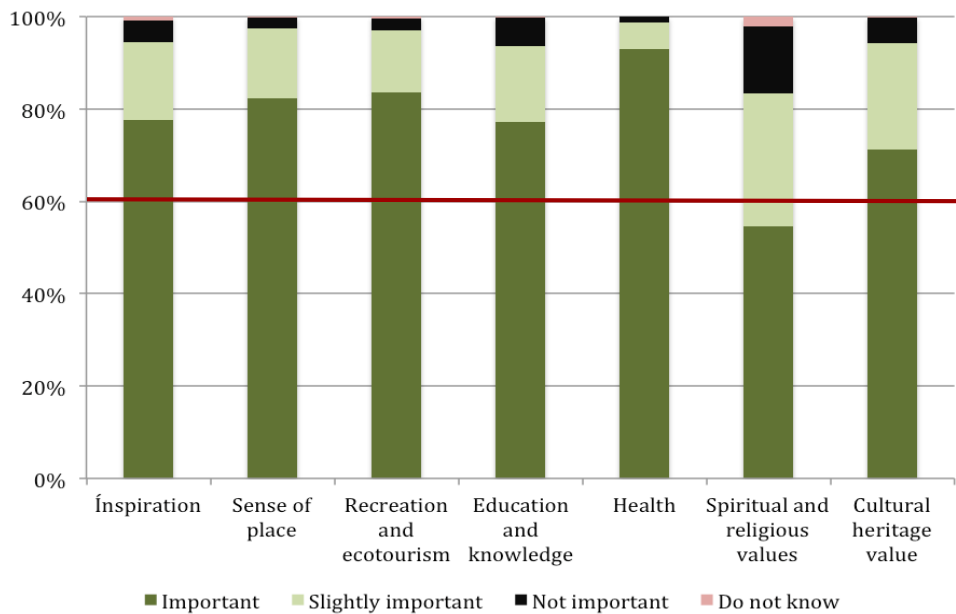
ORIENTĒŠANĀS SACENSĪBAS UN AIZSARGĀJAMIE MEŽA BIOTOPĪ (Straupe, Liepa, Liepiņa, 2017):

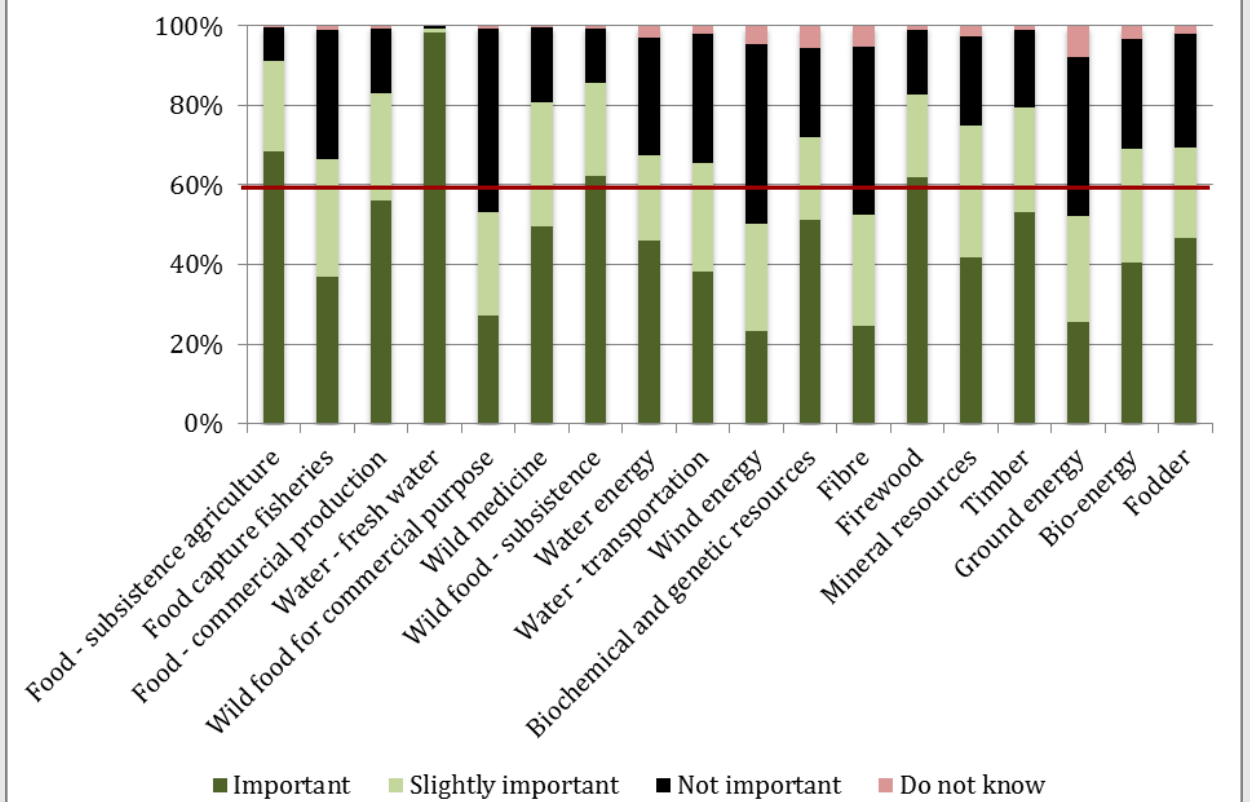
Atbalsta pakalpojumi

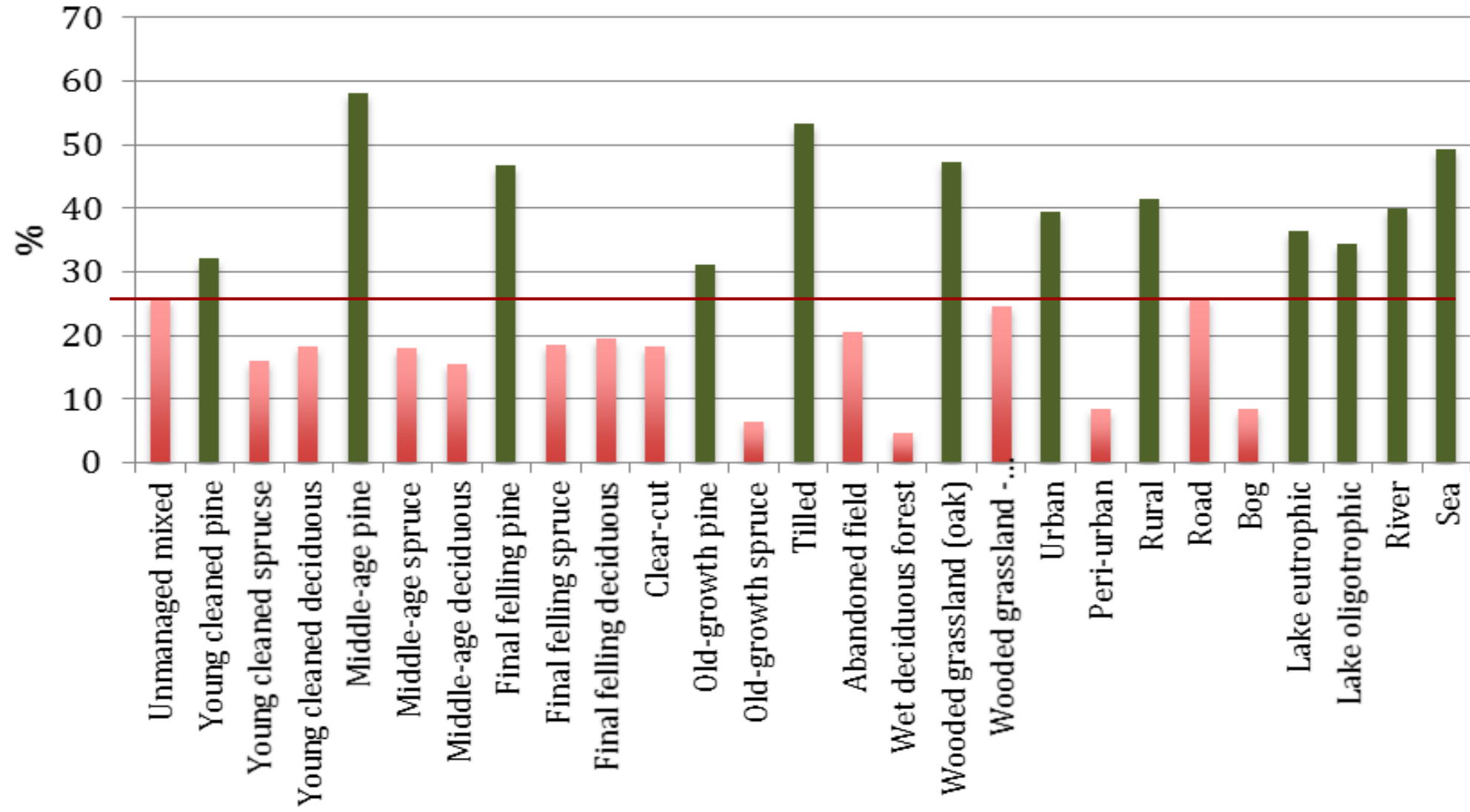

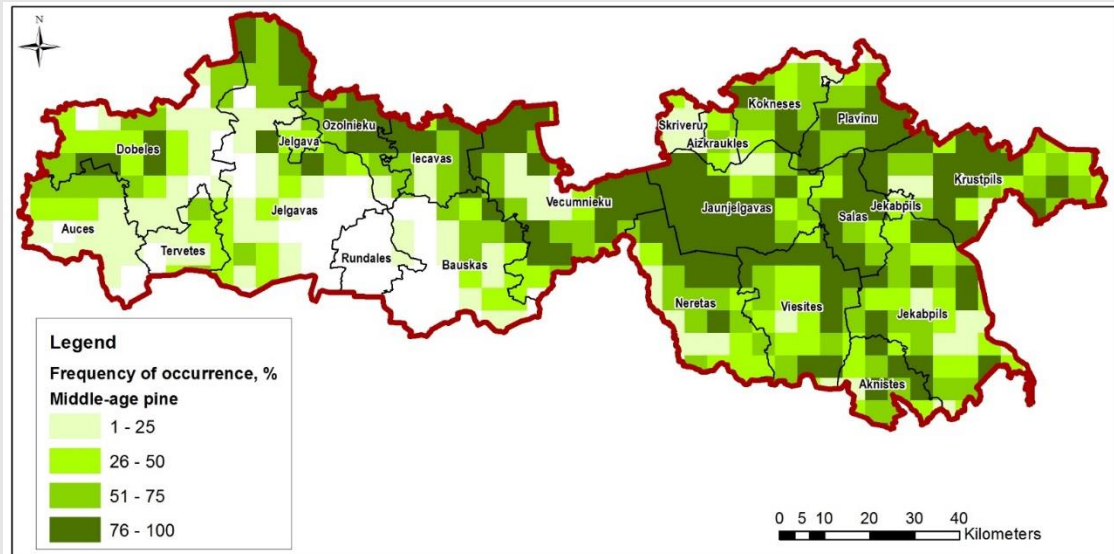
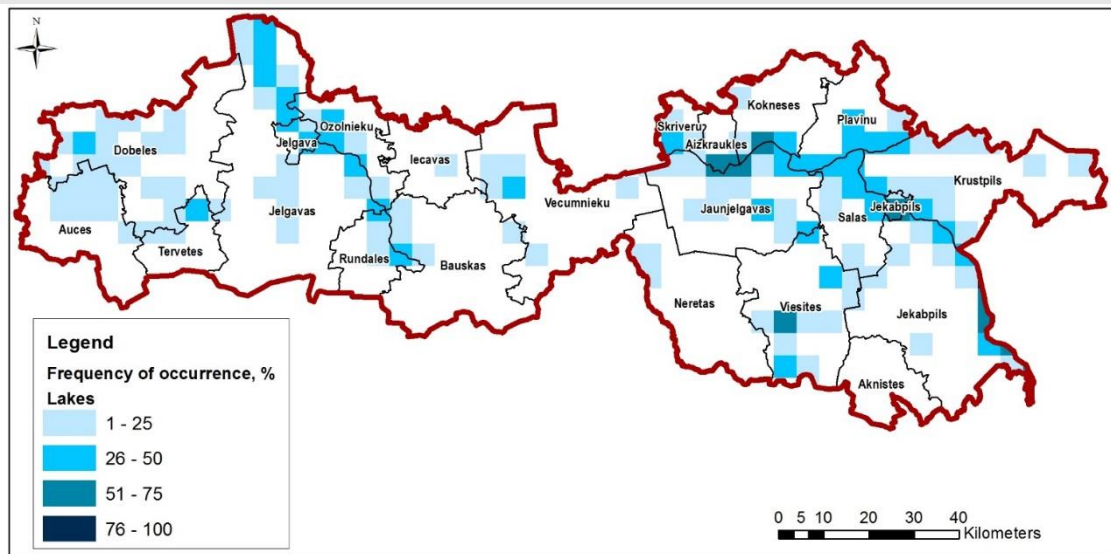
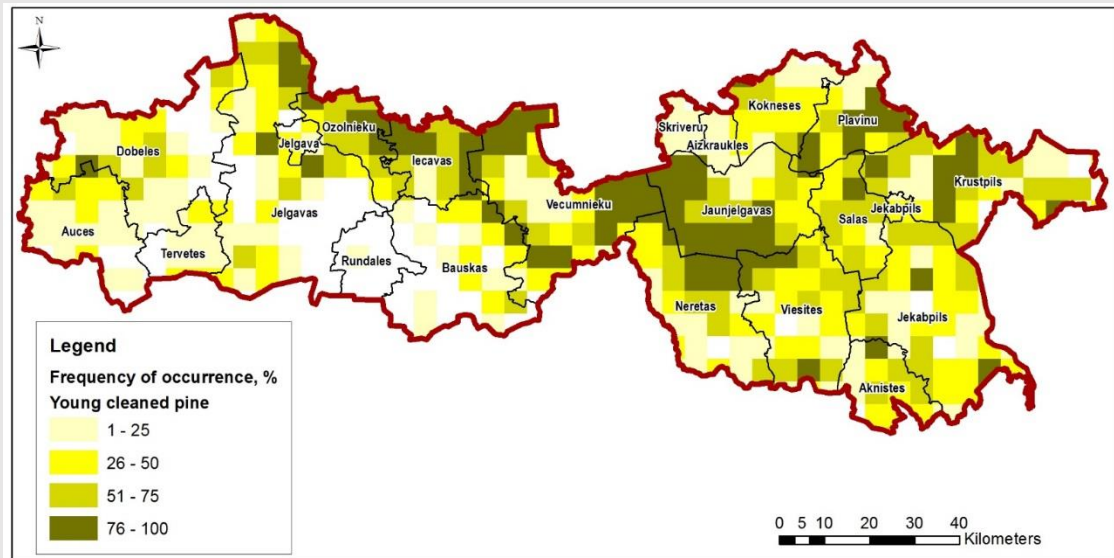
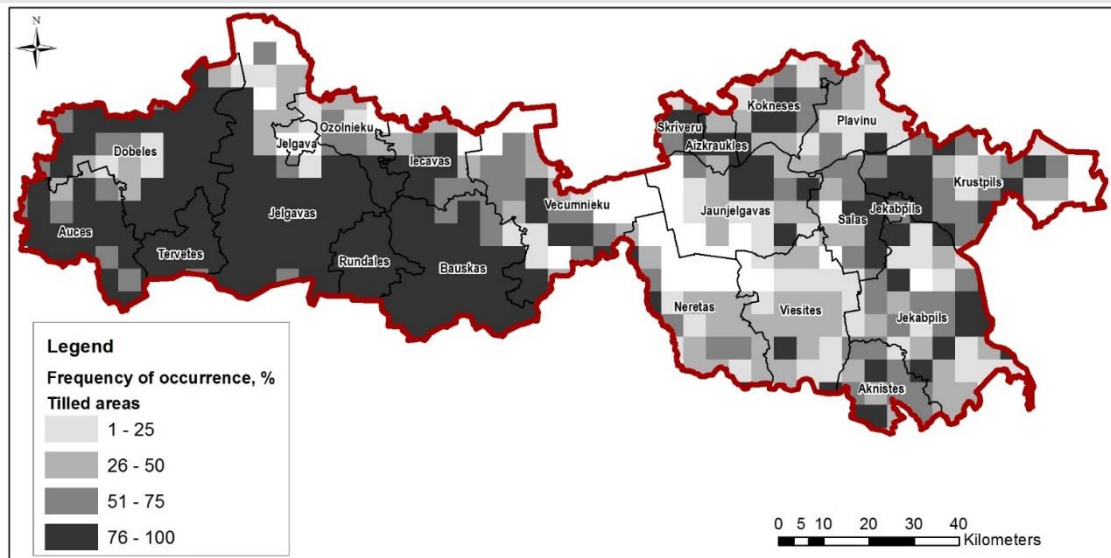
Nemateriālie pakalpojumi

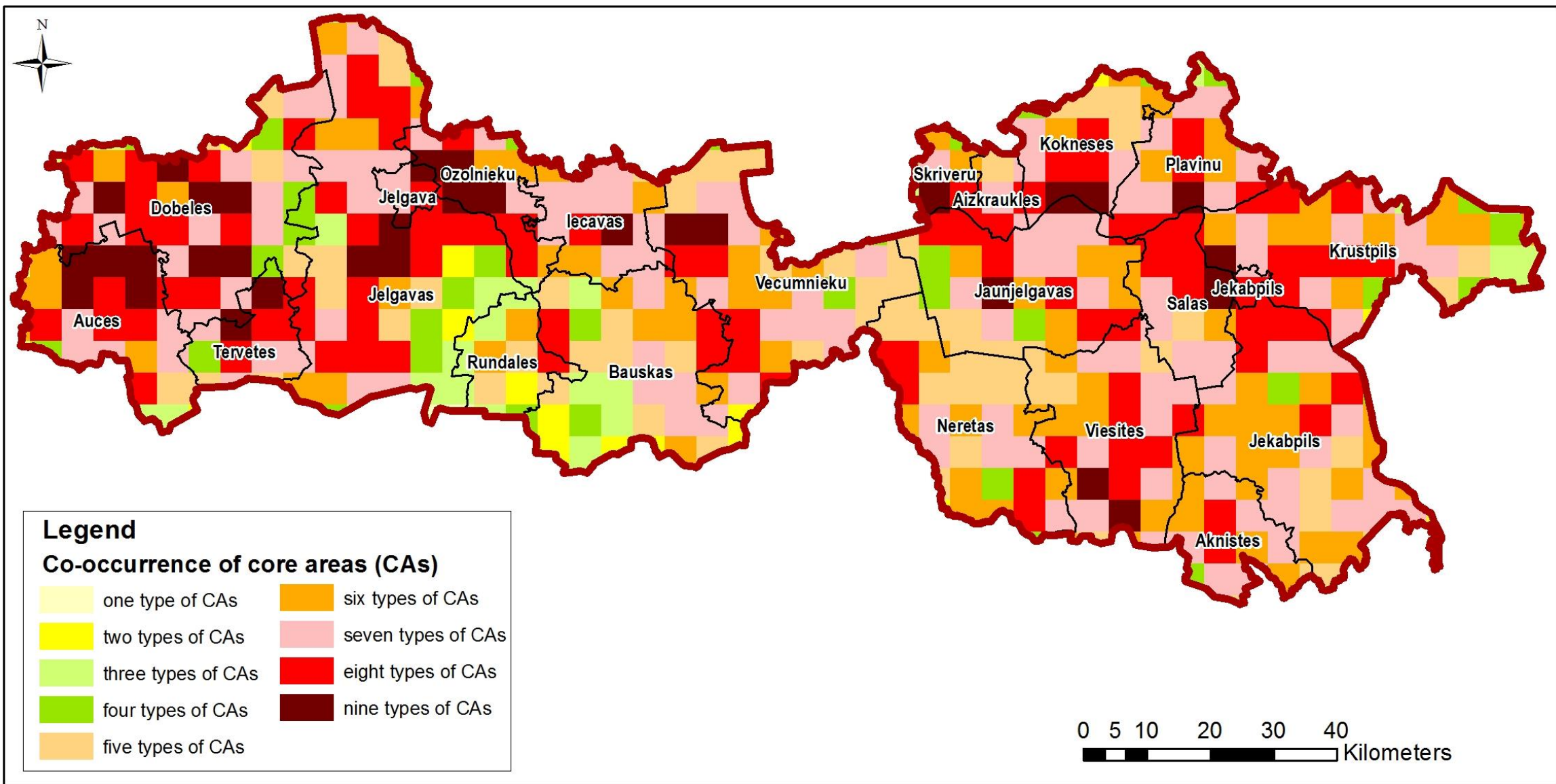

Apgādes pakalpojumi

Elbakidze, Liepa, Irbe (unpublished).

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

AINAVU EKOLOĢISKAIS NOVĒRTĒJUMS DABAS PARKĀ "ABAVAS SENLEJA"

Līga Liepa
LLU Meža fakultāte
e-pasts: liga.liepa@llu.lv